

**Martin Lacina: Stavební vývoj a hmotná kultura hradu Rabštejnka.
Bakalářská práce. Fakulta filozofická. Univerzita Pardubice.
Pardubice 2019.**

Posudek oponenta

Obsah: Úvod (s. 12); Cíle práce a metodika zpracování (s. 13-16); Dějiny bádání (s. 16-22); Poloha hradu (s. 22); Přírodní podmínky (s. 22-24); Dějiny hradu (s. 24-28); Rabštejnské zboží (s. 28-29); Popis hradu (s. 29-32); Dosavadní názory na stavební vývoj hradu (s. 32-36); Rozdělení sektorů a sáčků (s. 36-39); Technologické skupiny keramiky a kachlů (s. 40-49); Analýza technologických skupin keramiky (s. 49-81); Analýza zlomků kachlů (s. 81-88); Železné předměty (s. 88-102); Architektonické články (s. 102); Stavební materiály (s. 102-103); Zlomky omítky a malty (s. 103-104); Zlomky mazanice (s. 104); Sklo (s. 104); Zlomky kostí (s. 104-105); Ostatní nalezené předměty (s. 105); Analýza sektorů (s. 105-121); Analýza provedených sond (s. 121-126); Shrnutí a závěry rozboru získaných nálezů (s. 126-131); Vliv získaných poznatků na úvahy o vývoji hradu (131-133); Srovnání Rabštejnku s hrady v blízkém okolí (s. 133-139); Závěr (s. 139-140); Summary (s. 141-142); Seznam použité literatury zdrojů (s. 143-148); Přílohy (s. 148-238), přiložené CD.

Téma práce je dáno již jejím názvem. Jádrem je zpracování rozsáhlého souboru archeologických nálezů z let 2008-2018 a jejich komparace se staršími soubory a s jinými hrady Chrudimska.

Pro zpracování byla zvolena promyšlená metodika, která se snaží získat co největší množství informací (a tudíž zprostředkovaně údaje o životě na hradě) z nestratifikovaného materiálu. Vyhodnocení keramického materiálu se děje na základě technologických skupin, jejichž dost velkou část (13 z 36) autor nově definoval. Tyto skupiny jsou provázány s keramickým materiálem z jiných lokalit Chrudimska (především z Chrudimi), což usnadňuje časové zařazení a dovoluje komparaci. Pro klasifikaci dalších znaků a i jiných nálezů (okrajové profilace, kovové předměty) autor využil obvyklé postupy. Následně autor přehledně shrnuje dějiny bádání o Rabštejnku, které nejsou s výjimkou údajů ze standardních historických prací příliš dlouhé (od roku 2004). Podrobně je popsán nálezový soubor z let 2004 až 2007, protože dovoluje srovnání se souborem z let 2008 až 2018 a východiska pro jeho analýzu jsou shodná. Připomenut je také detailní povrchový průzkum a dokumentace areálu předhradí a přilehlého zaniklého poplužního dvora, které starší bádání opomíjelo.

Stručná je kapitola o poloze hradu, v níž schází údaj o parcelách, na nichž se nachází (doplněny mohly být i koordináty). Detailně jsou popsány dějiny hradu a rozsah nevelkého panství. Detailní je též popis hradu, překvapivě však v práci (v přílohách) nenacházíme půdorys, na který by tento popis odkazoval. Stejně tak mohly být vyobrazeny některé důležité stavební detaily, které se v textu popisují. Stavební vývoj hradu je charakterizován na základě současných poznatků s výhradou zatím neexistujícího stavebně historického průzkumu. Popsán je také areál poplužního dvora, kde srozumitelnosti brání absence půdorysu, který se objevuje v jiné souvislosti až na s. 121.

Popis rozdělení sektorů a sáčků dává základní přehled o charakteru celého zpracovávaného souboru, jeho rozsahu a rozdělení podle jednotlivých areálů a materiálu.

Jádrem práce je detailní analýza nálezů, která začíná popisem technologických skupin, podle nichž je členěna keramika. Zde je nutné zopakovat, že autor 13 skupin nově definoval. Popis zahrnuje také konkordanci s keramickými skupinami z dalších lokalit (Chrudim, Nové Hrady, Oheb, Strádov, Podlažice apod.). Velmi podrobná (a i pro čtenáře náročná) je kapitola analyzující zastoupení jednotlivých technologických skupin u kuchyňské a stolní keramiky (s. 49-81) a kachlů (s. 81-88). Analyzovány jsou také profilace okrajů a výzdoba. Rozbor je doplněn početnými grafy a provázán s obrazovou přílohou. Mezi 823 keramickými zlomky je zcela výjimečný okrajový zlomek poháru s „pravěkou“ úpravou povrchu, u něhož se nabízí otázka, zda bylo přiřazení ke skupině Ra4 správné. Je však dokladem pečlivé práce autora, protože tento zlomek rozeznal a správně přiřadil k obdobným nálezům (zminěny mohly být ještě nálezy z Prahy a Pražského hradu). Skupina „bílá červeně malovaná“ (skupina Ra18) může být datována již do 13. století. Vcelku z rozboru vyplývá, že překvapivě velká část nálezů může být zařazena již do 14. století. Naproti tomu by opatrněji mělo formulováno datování kachlů skupiny Ra11 také již do 14. století (s. 83).

Na základě podrobné analýzy a vyhodnocení terénní situace v sondách v jádře hradu autor vyvozuje podložené závěry o možných počátcích hradu již ve 2. polovině 13. století (nepochybě ve starším 14. století). V této souvislosti se jako věrohodnější jeví možný vztah „Mathiae de Rabstein“ (připomínán k roku 1360 – s. 24), právě k Rabštejnkou. Nejstarší stavební fáze je zatím doložena pouze fragmentárně a autor se přiklání k variantě hradu s plášťovou zdí. Porovnání s dalšími lokalitami poukazuje zejména na podobnost s hrady Strádov a Košumberk.

Vyobrazení v příloze i v textu mají potřebné technické náležitosti (měřítko, jednoznačná identifikace), zčásti byla zvolena instruktivní podoba fotografie a kresby (řezy). Použitá literatura a další prameny byly shromážděny a obsahují všechny relevantní tituly. Několik položek je však zařazeno na nesprávném místě (*Smetánka – Žegklitz 1990*) nebo jsou neúplné (*Frolík et al. 2018*). Vítám jen omezené použití internetových zdrojů. Práce naplňuje předepsanou délku, i když číslování stránek začíná netypicky stranou 12. Práce je psána na dobré jazykové úrovni bez překlepů. V části analyzující materiál je dobře provázán text s obrazovou přílohou, v úvodní části mohlo být toto propojení důslednější (např. při popisu hradu).

Práce splnila velmi dobře sledované zadání a cíle. Shrnula velké množství informací, které utřídila a analyzovala, čímž zvládla postupy pro zpracování a vyhodnocení archeologických movitých nálezů. Množství shromážděných a kvalitně utříděných informací bude možné využít pro prohloubení eventuálního dalšího studia. Práce formulovala závažné závěry, které významně posunují poznání počátků hradu a jeho vývoje.

Bakalářskou práci Martina Laciny doporučuji k obhajobě.

Navrhuji klasifikaci „výborně“ (A).

Praha 9. 5. 2019

Jan Frolík